

ΑΛΚΗ ΖΕΗ
Η Κωνσταντίνα
και οι
αράχνες της

ΛΕΝΕ ΠΩΣ ΔΕ ΓΙΝΕΤΑΙ ΝΑ ΘΥΜΑΣΑΙ από τη στιγμή που γεννιέσαι. Λένε πως οι πρώτες εικόνες της ζωής σου έρχονται στον νου πολύ αργότερα, μα κι αυτές είναι σκόρπιες και θαμπές. Ας λένε.

Σε λίγο θα κλείσω τα δεκατρία. Τη στιγμή όμως που γεννήθηκα τη βλέπω μπροστά μου ολοκάθαρα. Είναι, λέει, γιατί έχω ακούσει να τη διηγούνται, και νομίζω... Τι νομίζω, αφού μου παρουσιάζεται σαν τα σλάιντς από το ταξίδι μας στη Δανία που προβάλλει ο μπαμπάς για να τα δουν οι φίλοι. Άκου το φαντάστηκα! Πού να τη βρω τη φαντασία; Δε φαντάζομαι τίποτα. Μου το λέει στο σχολείο και η καθηγήτρια των ελληνικών, η ελληνικού όπως τη λένε τα παιδιά: «Σου λείπει η φαντασία».

Ό,τι συμβαίνει μπορώ να το περιγράψω, και πολύ καλά μάλιστα. Γι' αυτό είμαι άνιση. Πότε δεκαεννιά στην έκθεση πότε έντεκα. Δηλαδή σ' όλα μου είμαι άνιση. Πότε πάνω πότε κάτω. Πότε αγαπώ πότε μισώ. Να με κάνουν όμως να πιστέψω πως δε θυμά-

μαι τη στιγμή που βγήκα από την κοιλιά της μαμάς, δε θα το καταφέρουν με καμιά δύναμη.

Δεν τσίριζα, όπως ένα μωρό που είδα σ' ένα ντοκιμαντέρ στην τηλεόραση. Ήμουν τυλιγμένη σε αράχνες. Πάλευα με χέρια και με πόδια να ξεμπλέξω. Κάποιος είπε –όχι ο μπαμπάς, εκείνος δεν άντεχε να μπει στην αίθουσα του τοκετού–, μάλλον ο γιατρός, γιατί η φωνή ήταν αντρική: «Δεν ξανάδα βρέφος τυλιγμένο σε αράχνες». Κι ύστερα σου λένε δε θυμάμαι!

Όσο έσπρωχνα να βγω, τόσο πιο πολύ μπερδεύομουν. Τέλος, ο γιατρός έκοψε μ' ένα ψαλίδι τις κλωστές, μ' ελευθέρωσε, μ' έπιασε από τα πόδια και με σήκωσε ψηλά. Είχα όμως τόσο κουραστεί, που δεν μπορούσα να βγάλω άχνα. Δεν τα θυμάμαι βέβαια κι όλα! Πώς βρέθηκα, ας πούμε, στην κούνια μου με τη γιαγιά σκυμμένη από πάνω μου. Τι έλεγε όμως στη νοσοκόμα τ' άκουσα πεντακάθαρα: «Κίτρινο, ίδιο λειψανάκι». «Μη λέτε τέτοια λόγια, κυρία, αμαρτία.»

Η αλήθεια είναι ότι η γιαγιά διηγείται, όπου βρεθεί κι όπου σταθεί, πως βγήκα τυλιγμένη σε αράχνες, πως δεν ακούστηκε κλάμα και πως ήμουν σαν λειψανάκι. Δεν είναι όμως γιατί την άκουγα. Το θυμάμαι. Αφού ακόμα και τώρα βλέπω πολλές φορές στον ύπνο μου πως είμαι μπλεγμένη σε δίκτυα και

δίνω κλοτσιές να ξεμπλέξω. Ζύγιζα μόλις δύο κιλά και τετρακόσια γραμμάρια. Όχι βέβαια πως το θυμάμαι κι αυτό, αλλά το έχει γράψει η μαμά σ' ένα βιβλίο που το λένε *Τα πρώτα χρόνια του παιδιού μας*. Είναι γεμάτο ερωτήσεις και η μαμά απαντάει σε όλες. Πού γεννήθηκα, ποια ημερομηνία, τι μέρα ήταν, τι ώρα, πόσο ζύγιζα... Μόνο για τις αράχνες δε γράφει, γιατί δεν υπάρχει καμιά ερώτηση που να λέει: «Γεννήθηκε το παιδί σας τυλιγμένο σε αράχνες;». Κι όμως, θα 'πρεπε.

Σύμφωνα λοιπόν με το βιβλίο, όλα άργησα να τα κάνω. Άργησα να στηρίξω το κεφάλι μου, να καθίσω, να σταθώ όρθια, να μπουσουλήσω, να περπατήσω, ακόμα και να μιλήσω. Σ' αυτό όμως που δε συμφωνώ είναι πως είπα τα πρώτα μου λόγια αφού έγινα δύο χρονών. Εγώ πιστεύω πως μιλούσα πολύ πιο πριν, μιλούσα όμως από μέσα μου. Όταν η γιαγιά με ρωτούσε γιατί δεν τρώω την κρέμα μου, εγώ απαντούσα από μέσα μου: «Γιατί έτσι».

Μιλούσα με τις γάτες στην αυλή, με τα ψάρια στη γυάλα, μα πιο πολύ με τις πασχαλίτσες που πετούσαν και κάθονταν στα δάχτυλά μου κι ούτε με φοβόνταν ούτε τις φοβόμουν.

Όταν με άφηναν στο σπίτι της γιαγιάς, καθόμουν σ' ένα καρεκλάκι και δεν το κουνούσα ώσπου να έρθουν να με πάρουν. «Να την πάτε σε γιατρό», συμ-

βούλενε η γιαγιά τη μαμά. «Αυτό το παιδί ούτε μιλάει ούτε λαλάει. Κάθεται ακίνητο σαν γλάστρα.» Και μπορεί να 'λεγε από μέσα της: «Σαν λειψανάκι». Η μαμά επέμενε πως στο σπίτι χοροπηδούσα στους καναπέδες, έκανα το σκυλάκι, το γατάκι, ακόμα και το γαϊδουράκι, παρόλο που δεν το είχα δει ποτέ μου. Η γιαγιά κουνούσε το κεφάλι και δεν την πίστευε.

Τη λένε Ισμήνη τη γιαγιά, κι ο μπαμπάς ήθελε να με βγάλουν έτσι. Εκείνη όμως ούτε να τ' ακούσει. Θα πέθαινα, φαίνεται, και δεν ήθελε να πάει τζάμπα το όνομα. Με βάφτισαν Κωνσταντίνα κι έζησα. Τον παππού, που δεν τον γνώρισα ποτέ, τον έλεγαν Κωνσταντίνο.

Η γιαγιά δε μ' αγαπούσε και δεν την αγαπούσα. Εκείνη μόνο ένα παιδί είχε λατρέψει, την ξαδέρφη μου τη Βενετία. Ήταν κόρη της θείας Μαρίας, της αδερφής του μπαμπά. Λέω «ήταν», γιατί δεν είναι πια. Πέθανε δύο χρόνια πριν γεννηθώ εγώ. Μάλλον κάηκε. Της είχαν αγοράσει για το Πάσχα ένα φουστανάκι από νάilon. Το φόρεσε κι έτρεξε να το δείξει στηνονά της, που έμενε δύο σπίτια πιο πέρα. Η νονά πήγε στην κουζίνα να της φέρει πορτοκαλάδα κι εκείνη βρήκε ένα κουτί σπίρτα και βγήκε στο μπαλκόνι ν' ανάψει τα κεριά που τα είχαν κολλήσει στα κάγκελα, γιατί θα περνούσε από κάτω ο επιτάφιος.

Ήταν δέκα χρονών η Βενετία και είχε όλες τις χάρες πάνω της. Σαν την ξακουσμένη Βενετία, που λέει κι η γιαγιά, κι ας μην έχει πάει ποτέ της. Στο σπίτι της –στο σαλόνι, στο δωμάτιό της, παντού– υπάρχουν φωτογραφίες. Η Βενετία μωρό, η Βενετία κοριτσάκι, η Βενετία μπαλαρίνα, η Βενετία ντυμένη αποκριάτικα: Χιονάτη, νεράιδα, Βενετσιάνα – με το κοστούμι που της είχε φέρει η νονά της από τη Βενετία. Είχε ξανθά μαλλιά, που έπεφταν κύματα κύματα ως τη μέση της, και φουσκωτά κόκκινα μάγουλα. Τα μάτια της όμως ήταν άχρωμα, νερουλά, παρόλο που η γιαγιά τα βρίσκει εκφραστικά, κι ας κοιτάζουν στο πουθενά μέσα από κάθε φωτογραφία.

Γι' αυτό ίσως δε μ' άρεσε να πηγαίνω στο σπίτι της γιαγιάς. Μου την έσπαγε με τη Βενετία. Καλά που είχε πεθάνει, γιατί, αφού δεν τη συμπαθούσα πεθαμένη, σκέφτομαι πόσο θα τη χώνευα ζωντανή.

Η γιαγιά δεν πολυερχόταν σπίτι μας. «Αφού πήγατε και καθίσατε τέρμα θεού», έλεγε στον μπαμπά, κάθε φορά που της παραπονιόταν.

Εκείνη μένει στην Κυψέλη, κι εμείς, αφότου γεννήθηκα, είχαμε νοικιάσει σπίτι στην Αργυρούπολη. Δε νομίζω πως έφταιγε η απόσταση. Ήταν γιατί έζησα εγώ, ένα λειψανάκι δύο κιλά και κάτι, που σπάνια άνοιγα το στόμα μου να πω δυο κουβέντες –αφού τα 'λεγα όλα από μέσα μου–, και χάθηκε η

Βενετία, που μιλούσε, τραγουδούσε, απάγγελλε ποιήματα κι ακόμα δεν καμπούριαζε, όπως εγώ, αλλά στεκόταν ίσια σαν λαμπάδα.

Όταν φώναζαν τη γιαγιά να 'ρθει να μείνει μαζί μου επειδή ήμουν άρρωστη –και ήμουν πολύ συχνά, τότε με αμυγδαλές, τότε με διάρροια, μα πιο πολύ με βρογχικά–, την άκουγα που έλεγε μόλις έμπαινε στο σπίτι: «Πάλι άρρωστο αυτό το παιδί!». Η μαμά, πριν φύγει για τη δουλειά, της έδειχνε τα φάρμακα που έπρεπε να πάρω κι άφηνε σ' ένα ραφάκι κοντά στο κρεβάτι μου βιβλία και επιτραπέζια παιχνίδια.

Η γιαγιά ούτε μου διάβαζε ούτε παίζαμε. Καθόταν σε μια καρέκλα δίπλα μου και διάβαζε την εφημερίδα της σαν σπασίκλα μαθήτρια. Όταν εγώ ψηνόμουν στον πυρετό ή όταν πνιγόμουν στον βήχα, σταματούσε για λίγο το διάβασμα για να μου δώσει μια κουταλιά σιρόπι, κι ύστερα βυθιζόταν ξανά στην ανάγνωση. Κάθε φορά που γύριζε τη σελίδα, ταραζόμουν σαν ν' άκουγα ένα παραθυρόφυλλο που το 'κανε ο αγέρας να χτυπάει. «Γιαγιά, πάψε να γυρίζεις τη σελίδα», έλεγα μέσα στον λήθαργό μου και, γκαπ γκουπ, άκουγα τα εφημεριδόφυλλα, που βροντοκοπούσαν στο ερημωμένο σπίτι το τυλιγμένο στις αράχνες.

Όταν η μαμά κι ο μπαμπάς τής είπαν πως θα πηγαίναμε στη Γερμανία γιατί είχαν διοριστεί να δι-

δάξουν σε ελληνικά τμήματα που υπάρχουν σε ορισμένα γερμανικά σχολεία –είναι κι οι δύο δάσκαλοι–, νομίζω πως χάρηκε που θα γλίστωνε από μένα: που δε θα 'πρεπε να ξεβολεύεται όταν αρρώσταينا, να με ρωτάει τρεις φορές για να πάρει απάντηση, να αναρωτιέται γιατί έχω ολόισια μαλλιά σαν πράσα, ενώ όλοι, και στα δύο σόγια, έχουν σγουρά, γιατί ήμουν κοκαλιάρια και καμπούριαζα, γιατί ήμουν χλωμή –«ίδιο λειψανάκι»– και γιατί τα μάτια μου κοίταζαν εξεταστικά. Δεν ξέρω πώς κοίταζα, μα ξέρω πως δεν κοίταζα στο πουθενά, πως δεν είχα νερουλιά μάτια, μα καστανά σκούρα, σχεδόν μαύρα, που έπιαναν πολύ χώρο στο μια σταλιά πρόσωπό μου.

Χάρηκε λοιπόν η γιαγιά, είμαι σίγουρη, μόνο που τα βάλε με τον μπαμπά που θα πηγαίναμε να ζήσουμε στη Γερμανία. «Ξέχασες, φαίνεται, τον πατέρα σου.» Εκείνη μισούσε τους Γερμανούς, γιατί, τότε στον πόλεμο που είχαν σκλαβώσει την Ελλάδα, έπιασαν τον παππού και τον έβαλαν φυλακή· άλλο αν εκείνος κατάφερε να τους το σκάσει. Δε χώνευε όμως και τους Άγγλους, γιατί πάλι κάτι έγινε στην Ελλάδα αφού είχε τελειώσει πια ο πόλεμος, κι αυτήν τη φορά ήταν οι Άγγλοι που συνέλαβαν τον παππού και τον έστειλαν εξορία κάπου στην Αφρική. Αλλά δεν αγαπούσε καθόλου και τους Αμερικάνους, γιατί έλεγε πως όλα τα κακά στη χώρα μας και

σ' όλο τον κόσμο προέρχονται από εκείνους, και γινόταν έξαλλη όταν έβαζα ροκ στη διαπασών. Αγαπούσε μόνο τους Ρώσους, όχι όμως τους τωρινούς, τους άλλους, τους Σοβιετικούς όπως τους έλεγε. «Άκου να πάτε στους Γερμανούς.» Δεν μπορούσε να το χωνέψει. Ο μπαμπάς γελούσε, την πείραζε και της έλεγε πως είναι καιρός να ξεκολλήσει η βελόνα από τον δίσκο. Δεν καταλάβαινα τι ήθελε να πει, μα ούτε μ' ένοιαζε και χαιρόμουν που θα φεύγαμε.

Δεν είχα ποτέ μου ταξιδέψει, παρά μόνο με το λεωφορείο, όταν πήγαινα με τη γιαγιά καμιά φορά τα καλοκαίρια στο Καρπενήσι. Τώρα θα έμπαινα σε αεροπλάνο και θα πηγαίναμε σε μια πολύ ωραία πόλη, που τη λένε Άαχεν. Πρέπει να προφέρεις δύο φορές το άλφα, σαν να παίρνεις βαθιά ανάσα. Ο μπαμπάς είχε πάει εκεί και είχε κιόλας νοικιάσει σπίτι. Θα έκανα μαθήματα γερμανικών το καλοκαίρι, κι όταν πηγαίναμε να εγκατασταθούμε στο Άαχεν, θα με έγραφαν στο γερμανικό σχολείο, στην πρώτη τάξη κανονικά, μόνο που κάποιες ώρες, όταν τα άλλα παιδιά θα έκαναν τεχνικά ή κάτι άλλο παραπλήσιο, εμένα, ξέχωρα, θα μου έκαναν γερμανικά. Το απόγευμα θα παρακολουθούσα το ελληνικό σχολείο, που ήταν τμήμα του γερμανικού. Μου τα εξήγησε ο μπαμπάς μ' όλες τις λεπτομέρειες, και είπε

καλύτερα να μην το πούμε στη γιαγιά, γιατί «θ' αστράψει και θα βροντήξει».

Νομίζω πως της είχε κρύψει και κάτι άλλο. Πως εκείνος κι η μαμά πήγαιναν όλο τον χρόνο σε γερμανικό φροντιστήριο και μελετούσαν ως αργά το βράδυ, αφού πια εγώ έπεφτα για ύπνο.

Όταν ήρθε η ώρα να μας αποχαιρετίσει, η γιαγιά μου έδωσε έναν κίτρινο σκούφο που είχε πλέξει η ίδια, γιατί εκεί που πάμε έχει πολύ κρύο. Ποτέ δε μου είχε πλέξει τίποτα, ούτε ένα ζιπουνάκι σαν ήμουν μωρό. Θα 'λεγα πως δεν ξέρει να πλέκει, αν δεν έβλεπα τη Βενετία, στις φωτογραφίες, να φοράει πλεκτά σε διάφορα χρώματα και πολλά σχέδια. Κάποιο μάλιστα το ζήλεψα πολύ. Ήταν ένα κόκκινο πουλόβερ, με μια σειρά μπλε ελάφια στο μπροστινό μέρος.

Κίτρινο σκούφο! Δεν τον φόρεσα ποτέ.

Η μαμά δεν κρατήθηκε και της το είπε: «Δε βρήκες κανένα άλλο χρώμα; Δε θα της πηγαίνει καθόλου». Η γιαγιά απάντησε πως δεν μπορούσε να πλέξει χρώμα που έχει ξαναπλέξει, και μόνο το κίτρινο απόμεινε. «Λειψανάκι με κίτρινο σκούφο», είπα μέσα μου. Εκείνη δεν ξέρω τι είπε μέσα της, μόνο ήρθε και με φίλησε στην κορυφή του κεφαλιού. Εγώ έκανα να την αγκαλιάσω, μα τα χέρια μου έμειναν κάτω, ξερά, κι είπα μόνο: «Γεια σου, γιαγιά».

Εκείνη τη στιγμή καμιά μας δεν μπορούσε να το

φантаστεί πως θα 'φτανε μια μέρα που θα ζούσαμε οι δυο μας, μόνες μας, στο σπίτι της στην Κυψέλη, και πως ήταν η τελευταία φορά που την έλεγα γιαγιά. Τη βάφτισα με άλλο όνομα και της έμεινε για πάντα.

Είμαι τυλιγμένη στις αράχνες και παλεύω να ξεφύγω. Ανοίγω σιγά σιγά τα μάτια. Έχω μπερδευτεί στα σκεπάσματα. Στο πουπουλένιο πάπλωμά μου δεν μπερδευόμουν ποτέ. Ανακάθισα στο κρεβάτι, με το σεντόνι κουβάρι γύρω από τον λαιμό μου. Οι βαριές γκριζες κουβέρτες μου τσιμπάνε τα πόδια.

— Το γάλα σου.

Άγνωστη φωνή. Δεν είναι της μαμάς, ούτε του μπαμπά.

Απέναντί μου βλέπω το στενό παράθυρο. Απαίσιες μπλε κουρτίνες με κόκκινα τριαντάφυλλα.

Είμαι στο σπίτι της γιαγιάς. Κάθε ξύπνημα το ίδιο, κι ας έχουν περάσει έξι μήνες. Νομίζω πως είναι όνειρο, κι όταν ξυπνήσω, θα βρεθώ κάτω από το πουπουλένιο πάπλωμά μου.

— Το γάλα σου.

Τρίτη φορά το φώναξε. Πρέπει να της απαντήσω:

— Καλά, Φάρμουρ.

Η συμμαθήτριά μου και καλύτερή μου φίλη στο Άαχεν, η Σίγκριντ, φώναζε έτσι τη γιαγιά της. Είναι Σουηδέζα, και στα σουηδικά φάρμουρ θα πει γιαγιά.

Η γιαγιά όμως από τον μπαμπά, γιατί από τη μαμά τη λένε μούρμουρ. Της δικιάς μου της ταίριαζε μια χαρά το φάρμουρ, το μούρμουρ μοιάζει τρυφερό.

Είναι Κυριακή, είμαι σίγουρη. Τι με ξυπνάει χαράματα; Κοιτάζω το ρολόι. Καλά, εννιά η ώρα. Τέτοια ώρα στο Άαχεν έβγαινε ο μπαμπάς να φέρει ζεστά ψωμάκια. Μισοκοιμισμένη ακόμη μ' έπαιρνε η μυρωδιά τους. Τώρα θα τα τρώει η Μπριγκίτε... Πώς έτσι στα ξαφνικά γκρεμίστηκαν όλα! «*Μα δεν πήρες είδηση τίποτα;*», ρωτάει και ξαναρωτάει η Φάρμουρ. Αυτήν τη φορά, και να 'θελα να απαντήσω με την πρώτη, δε θα τα κατάφερνα. «*Όχι, Φάρμουρ, τίποτα.*»

«Μα δεν πήρες είδηση τίποτα;» «Όχι, Φάρμουρ, τίποτα.»

Η Κωνσταντίνα, όταν μετακόμισε με τους γονείς της στη Γερμανία, ήταν τόσο ευτυχισμένη με την καινούρια της ζωή, που ποτέ δεν της πέρασε από τον νου πως μια μέρα θα άλλαζαν όλα. Κι όμως, οι γονείς της χωρίζουν τελεσίδικα και είναι καλό γι' αυτήν να επιστρέψει στην Ελλάδα, στη γιαγιά της, τη Φάρμουρ, όπως τη φωνάζει η Κωνσταντίνα στα σουνδικά. Μα πώς γκρεμίστηκαν όλα; Πώς να αντέξει την γκρίνια της γιαγιάς της και τις ιστορίες που της διηγείται ξανά και ξανά για την Κατοχή και την Αντίσταση; Εκείνη ποιος θα την καταλάβει; Ας είναι καλά ο Λουμίνης, ένα μεγαλύτερο αγόρι, και το θαυματουργό γαλάζιο χαπάκι που την κάνει να τα ξεχνάει όλα και να μην τη νοιάζει τίποτα.

Και μετά όμως τι; Ακόμα ένα χαπάκι κι άλλο ένα κι άλλο ένα... και η Κωνσταντίνα μια στα ουράνια και μια στον γκρεμό, στο δικό της σύμπαν όπου κυριαρχεί το ψέμα, παγιδευμένη στις αράχνες της να παλεύει με χέρια και με πόδια να ξεμπλεχτεί και να μην μπορεί. Ή μήπως μπορεί;

Ένα εμφανώς παιδαγωγικό μυθιστόρημα, χωρίς το παραμικρό δείγμα διδακτισμού. Με ζωηρά αφηγηματικά πρόσωπα, σωστές δόσεις χιούμορ και πλήρη οικονομία δυνάμεων, η Ζέη δημιουργεί ένα ολοκληρωμένο (αξιανάγνωστο για κάθε ηλικία) μυθιστόρημα.

Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ISBN 978-960-501-152-9

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 5152

Εικόνα εξωφύλλου:
Μαρίλτσα Βλαχάκη